Leciono 12

(Enkonduko por la ekzercoj pretigitaj por la kompleto ***Pasporto al la tuta mondo***)

Resumo de la rakonto:

Helena ricevas la leteron de Ruselo kaj estas kontenta, ĝis ŝi eltrovas ke la poemo ne estas de Ruselo, sed de Karlo. Nun kaj ŝi kaj Karlo estas korŝiritaj. La difektita detektivo provas interrompi la maratonon sen sukceso. Je la lasta minuto, Karlo aliĝas kaj trovas ke li ja estas kaj poeto kaj atleto: "sana menso" en "sana korpo". Li planas partopreni pli da maratonoj kun Nina.
Jolanda akcidente trovas la notlibron de la detektivo kaj senmaskigas lin kiel volapukiston. Tiom da klientoj vizitas kafejon Zamenhof dum la maratono ke la familio baldaŭ havos sufiĉe da mono por iri al la UK. La detektivo revenas por peti pardonon kaj oferti helpon en la kafejo – eĉ kanti. Sed ĉu ili sukcesos, kaj kio okazos al Helena, Ruselo, Jolanda, kaj la kafejo?

Resumo de la rakonto laŭscene:

Sceno 1: Nina akceptas aliĝojn por la maratono en la parko.

Sceno 2: Helena ricevis am-poemon de Ruselo kaj ŝi raviĝas.

Sceno 3: La detektivo venas al la parko. Nina provas kurigi lin en la maratono.

Sceno 4: Georgo serĉas la notlibron. Helena venas kaj laŭtlegas al li la poemon de Ruselo, sed Karlo envenas.

Sceno 5: Nun la detektivo malsanas; lia stomako doloregas. Li komprenas ke venenita estis la kuko kiun Georgo proponis al li.

Sceno 6: Karlo indigne diras, ke la poemo kiun Helena legis estas verkita de li. Ruselo ne verkis sed nur trovis ĝin. Karlo kredas, ke li iĝos eminenta poeto, sed la patro klarigas, ke tio bezonas multan ekzercadon kaj ekvilibran vivon.

Sceno 7: Helena denove estas mizera. Ŝi intencas detrui sian skulptaĵon ĉar ĝi memorigas ŝin pri Ruselo. Jolanda haltigas ŝin. Ŝi trovis la notlibron de la detektivo kaj enrigardas… .

Sceno 8: Karlo sekvas la konsilon de la patro kaj registriĝas por la maratono. Li renkontiĝas kun Nina; ili havas komunan malamon de ŝafoj.

Sceno 9: La detektivo estas eĉ pli kolera, pro la venenita kuko kaj stomakdoloro. Nun li vere fermos la kafejon kaj ĵetos Georgon en prizonon.

Scenoj 10 kaj 12: Karlo kuradas en la maratono, laŭ la mantro "sana menso en sana korpo".

Scenoj 11 kaj 13: La enprizonigaj planoj de la detektivo paneas, ĉar Jolanda eniras kun la notlibro de la detektivo. Jolanda akuzas lin - li estas volapukisto! Ĉio en la notlibro estas skribita en Volapuko. Nun ili komprenas kial li volis aresti ĉiujn esperantistojn. La detektivo pentas kaj konfesas, ke li nun ekamis Esperanton.

Sceno 14: La kafejo estas tre okupata, pro la maratono. Ili vidas Karlon preterpasi.

Sceno 15: Helena mizeras denove.

Sceno 16: Nina gajnas la maratonon. Karlo estas dua. Ili iras festi en kafejo Zamenhof.

Sceno 17: Georgo kiel kelnero nur konfuziĝas. Karlo kaj Nina envenas. Ili enamiĝis kaj foriros kuri maratone tra la mondo. La pentanta detektivo revenas kun botelo da vino kaj kanto por la gastoj.

Gramatikaj temoj:

La sufikso ***-ig-*** por indiki la faranton, kaŭzanton aŭ kaŭzon de ago. La kontrasto inter ***-ig-*** (kaŭzo) kaj ***-iĝ-*** (rezulto).

Esperantaj temoj:

Poetoj Zamenhof, Miĥalsky, Boulton, Auld, romanisto Varankin; Universalaj Kongresoj, Volapuko, volapukisto kaj "fina venko."

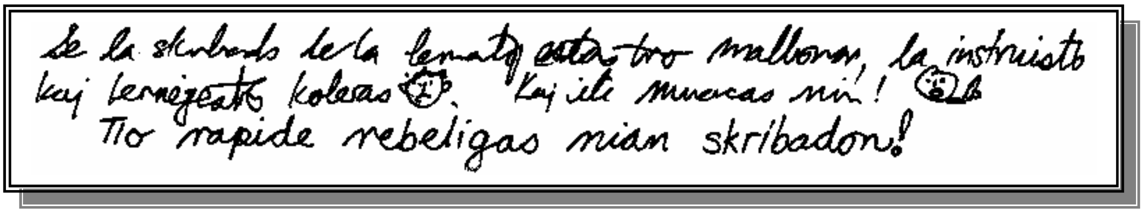

Ni saĝigos vin!

Jes, vi ekestos saĝa, ĉar ni instruos al vi pri la nova sufikso ***-ig-***. Ĝi montras la faranton de ago (Ruselo suferigas Helenan), la kaŭzon (La foriro de Ruselo suferigas ŝin) aŭ la kaŭzanton, kiam tiu ne estas mem la faranto (La detektivo enprizonigos Georgon: li supozeble ne mem persone ŝlosos la pordon, sed li kaŭzos la enprizonigon). Jen pliaj ekzemploj:

Celo: Montri kaŭzon	Uzotaj radikoj	Ekaj radikoj	La konstruata verbo	La signifo: kaŭzis, kaŭzas, kaŭzos…	La responda -iĝ- verbo
1	adjek-tivoj	trankvil-	La homamaso en la parko maltrankviligis la detektivon.	ke li estu maltrankvila.	Li maltrankviliĝis.
de		fam-	La poemoj famigos Karlon.	ke li estu fama.	Li famiĝos.
kvalit-		mizer-	Ruselo mizergis Helenan.	ke ŝi estu mizera.	Ŝi mizeriĝis.
ŝanĝo		gaj-	La detektivo gajigis la etoson.	ke ĝi ekestu gaja.	La etoso gajiĝis.
		surd-	Ne kriu! Vi surdigos min.	ke mi ekestu surda.	Mi surdiĝos.
2	sub-	vort-	Poeto vortigas ideojn.	ke ideoj aperu per vortoj.	Ideoj vortiĝas.
de stat-	stantivoj	kelner-	Filisa kelnerigis Georgon.	ke li ekestu kelnero.	Li kelnerĝis.
ŝanĝo			La sorto amikigis ilin.	ke ili ekestu amikoj.	Ili amikiĝis.
3		-ebl-	Komputilo ebligas ret-mesaĝojn.	ke ili estu eblaj.	Ili ebliĝas.
	sufiksoj	-ar-	La maratono arigas atletojn.	ke ili estu en aroj.	Ili ariĝas.
de		-aĉ-	La kuko aĉigis ĉies vivon.	ke ili estu aĉaj.	Vivoj aĉiĝis.
diversaj	prefikso	eks-	Oni eksigas fuŝan kasiston.	ke fuŝa kasisto estu eksa.	Li eksiĝas.*
agoj	prepozi-	trans	Telefono transigas mesaĝojn.	ke ili ekestu transaj.	Ili transiĝas.
	cioj	apud	Elektro-paneo apudigis la paron.	ke ili ekestu apudaj.	Ili apudiĝis.
	aliaj	mult	Georgo multigas problemojn.	ke ili estu multaj.	Ili multiĝas.
		for	Jolanda forigis la danĝeron.	ke ĝi estu for.	La danĝero foriĝis.
4	substan-	sur papero	Vi surpaperigas ideojn.	ke ili ekestu sur papero.	Ili surpaperiĝas.
	tivo plus	en prizono	La detektivo enprizonigos lin.	ke ili ekestu en prizono.	Li enprizoniĝos.
de lok-	prepo-	kun barbo	La detektivo kunbarbigis sin.	ke li ekestu kun barbo.	Li kunbarbiĝos.
ŝanĝo	zicio	el poŝo	Ruselo elpoŝigis notlibron.	ke ĝi ekestu el la poŝo.	Ĝi elpoŝiĝis.

Rimarku, ke la objekto de la transitiva -ig- verbo fariĝas la subjekto de la koresponda netransitiva -iĝ- verbo. La subjekto de la -ig- verbo malaperas, ĉar ne plu gravas emfazi la faranton aŭ kaŭzanton aŭ kaŭzon de la ago.

* Tamen estas nuanco inter la du. Eksigi = maldungi, eksiĝi = demisii.

Celo kaj uzotaj radikoj	Ekaj verbo-radikoj	Baza frazo	La konstruata frazo	La signifo: …kaŭzas ke…
5	pensi	Mi pensas.	Tio pensigas min.	mi pensu.
Montri la	veni	Homoj venas.	La maratono venigas ilin	ili venu.
faranton,	kuri	La detekitvo ne kuras.	Nina kurigos la detektivon.	li kuru.
kaŭzon aŭ	devi	Ruselo devas foriri	La ŝafoj devigis al Ruselo foriri	li devu foriri.
kaŭzanton	suferi	Helena suferas.	Ruselo suferigas ŝin	ŝi suferu.
de ago.	rajti	La detektivo rajtas.	La leĝo rajtigas lin.	li havu la rajton.
	vulkani	Vulkanas la ventro	La kuko vulkanigas la ventron.	ĝi vulkanu.
netransitiva	morti	Ĉu la detektivo mortos?	Ĉu la kuko mortigos lin?	li mortu.
verbo	okazi	Eble okazos pliaj maratonoj.	Eble Nina okazigos ilin.	ili okazu.
	malaperi	La notlibro malaperis	Ruselo malaperigis ĝin	ĝi malaperu.
	fali	La vazo falis.	Georgo faligis ĝin.	ĝi falu.
	panei	La aŭto de la doktoro paneis.	Georgo paneigis ĝin	ĝi paneu.
6	memori	Helena memoras la statuon.	La statuo memorigas ŝin pri li.	ŝi memoru.
Montri	manĝi	La detektivo manĝis kukon.	Georgo manĝigis ĝin al li.	li manĝu/ĝi manĝiĝu.
kaŭzon aŭ	trinki	Georgo trinkis vodkon.	Flora trinkigis ĝin al li.	li trinku/ĝi trinkiĝu.
kaŭzanton.	ripari	La riparisto riparis la aŭton.	Filisa kaj Georgo riparigis ĝin.	ĝi ripariĝu.
transitiva	rompi	Georgo rompis la vazon.	Lia nervozeco rompigis ĝin.	ĝi rompiĝu.
verbo	venki	Nina venkis la konkurantojn.	Ŝia bona trejnado venkigis ŝin.	ŝi venku.

Rimarku, ke en vico 5, la baza verbo estas unu-liga, tiukaze la verbo kun -ig- ekestas duliga.
Rimarku, ke en vico 6, la baza verbo estas du-liga, tiukaze la verbo kun -ig- ekestas triliga! Ekzemple: ‘Detektivo manĝas kukon’. Du aĵoj necesas por la ago. ‘Georgo manĝigas la kukon al li’. Tri aĵoj necesas por la ago. Eĉ ‘Rompigi’ estas triliga en la frazo ‘Lia nervozeco rompigis ĝin’, ĉar necesas vazo, Georgo kaj lia nervozeco.

Nun, daŭrigu vian vojon al la ekzercoj!